

ТЕМА 14. РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ У ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ

Вправа 1. Поставте, де потрібно, розділові знаки. Відповідь обґрунтуйте відповідними правилами вживання розділових знаків у реченнях з однорідними членами.

1. На Колимі запахло чебрецем і руто-м'ятою і кропивою (В. Ст.). 2. Вночі і ожеледь і мряка і сніг і холод (Т. Шевч.). 3. З'їжджу побачу матір згадаю дитинство. 4. Мені сподобався і могутній ліс і село і широка піщана вулиця (Ю. Збан.). 5. То не хмара біла пташка хмарою спустилась (Т. Шевч.). 6. Артилеристи робили одну ходку і другу і третю підвозячи снаряди. 7. Ніч озеро комиші внизу шумлять шумлять дуже тривожно. 8. Все небо здавалось здригається спалахами світла голубого нетутешнього (О. Гонч.). 9. І в ті години ясні й гожі юнак вже зводивсь насторожі відчув живу гарячу кров (А. Мал.). 10. Лупиться під палаючим сонцем старенький вимитий дощами дах (Ю. Збан.). 11. В голосі вартового бринять людяні теплі співчутливі нотки. 12. І ось тепер знову цей чорний смердючий загрозливий вибух дикунства (О. Гонч.). 13. Надворі пахне молодим осокорячим листям (Г. Тют.). 14. Вмостившись під брезентом вони їли розкислий набряклий дощовою водою хліб. 15. Губатий з орлиним носом і зухвало-веселими очима і басовитим соковитим голосом він був із тих людей що запам'ятовуються з першого погляду (О. Гонч.). 16. Досвітні огні переможні урочі прорізали темряву ночі (Л. Укр.). 17. Голос духа чути скрізь по курних хатах мужицьких по верстатах ремісницьких по місцях недолі й сліз (І. Фр.). 18. Тонкі брови русяві дрібні кучері на голові тонкий ніс рум'яні губи все дихало молодою парубочою красою (І. Н.-Лев.). 19. Вода хмари ліс все пливло все безупинно неслося вперед шуміло блищало на сонці. 20. Всі і прадід і дід і батько з матір'ю прожили свій вік нещасливо кожен по-своєму. 21. Лози, висип все блищить і сяє на сонці. 22. Згадка про рідну землю завжди і в щасті і в горі і в хвилини сумнівів супроводить нас і мабуть супроводитиме до кінця наших днів. 23. Всяке птаство як-от деркачів перепілок куликів курочок можна було викосити косою в траві (за О. Довж.).

Вправа 2. Доповніть речення з відокремленими членами необхідними розділовими знаками.

1. Над луками залитими квітневою повинню холонув оранжевий вечір (Г. Тют.). 2. Посліплені в морі капітани не сходили Марії з голови (О. Гонч.). 3. Одягнена в батьків кожух Марія не боялася холоду і впевнено ступила через поріг. 4. То сполошена несподіваною перервою у грі бігла сюди ворожа команда (Ю. Смол.). 5. В голосі вартового бринять людяні нотки теплі співчутливі. 6. На пляжах купинням

зачорніли викинуті прибоєм морські водорості. 7. Оточений приятелями стояв веселий як завжди з кухлем пінявого пива в руці. 8. Ваш написаний від руки лист лежав переді мною. Мабуть не минула для нього безкарно ота взята без дозволу яхта (О. Гонч.). 9. Батько сидів з веслом на кормі веселий і дужий (О. Довж.). 10. За бабою стояла Мелашка в білій сорочці в червоній новій хустці з зеленими та синіми квітами в зеленій ситцевій рясній спідниці (І. Н.-Лев.). 11. Ягель або оленячий мох росте переважно у холодній тундрі. У Карпатах багато вічнозелених дерев зокрема смерек. Інфузорія тобто туфелька є представником одноклітинних мікроорганізмів типу найпростіших (Підр.). 12. Ось вони рідні озера та луки в синім добрі солов'їних ночей (М. Руд.). 13. Гостював саме того літа в учителів брат учительки Докії Петрівни художник (А. Гол.). 14. Зрошений вітром ковиль сріблясто хвилювався довкола (О. Гонч.). 15. Переляканий без шапки запорошений снігом мчався Василько назустріч холодному вітрові (М. Коц.). 16. Причаївшись у малині за смородиною я слухав бабині молитви як заморожений (О. Довж.). 17. Ліг горілиць на возі заклавши руки під голову і слухав ніч. 18. Презирнувшись вони зайшли і знову притихли неподалік дверей (В. Шевч.). 19. Читаю п'єсу і звертаючи увагу на ремарки занотовую їх. 20. Вона сиділа замислившись (Ю. Ян.). 21. Високо-високо в небі в прозорому надхмар'ї виблискували у променях сонця дніпровські чайки (Ю. Мушк.). 22. Вони звернувши зі стежки йдуть кудись у відкритий степ у глибину острова (О. Гонч.). 23. Під хатою на широкій старовинній призьбі пообтиканій трухлими кілочками сидить дід Христоня (Г. Тют.).

Вправа 3. Вставте, де потрібно, розділові знаки при словах, граматично не пов'язаних із членами речення (вставні і вставлені конструкції, звертання).

1. Здається ти й позаторік тут був та капості мені робив? (Л. Гл.). 2. Орфей до речі також був фракієць (Л. Кост.). 3. Та це вони мабуть у ворона граються (І. Н.-Лев.). 4. А тут як на лихо і заробити ніде. А хліб же тепер не дай господи дорогий (М. Коц.). 5. Не одяг прикрашає людину а людина навпаки прикрашає одяг (Нар. тв.). 6. Невдача ніскільки не змінила його а навпаки він став ще міцнішим і енергійнішим. 7. Ми всі як бач народ хрещений волочимся без талану ми в Трої знаєш народжені (М. Коц.). 8. Є тільки чутка може й химера і є кут зору може й слухний кут що греки начитавшись Гомера його кіммерів поселили тут (Л. Кост.). 9. Чи справді так було хто збрехав хто ворогів не мав а все-таки катюзі як кажуть буде по заслuzі (Л. Гл.). 10. З дитячих літ ховаю у секреті ніколи цей секрет не розкривав якого звіра я у тридцять третім наплював (М. Руд.). 11. О слово рідне Орле скутий

Чужинцям кинуте на сміх! (О. Ол). 12. Ах розбійнице! Тепер білка знищить не одне гніздо (О. Кон.). Ой дівчино шумить гай. 13. Ой ви козаченьки вітер в чистім полі научіть нащадків так любити волю (Нар. н.). 14. Ох скільки літ це колесо крутилося (Л. Кост.).

Завдання

У завданнях 1-3 визначте речення, в якому допущено пунктуаційну помилку. Якщо помилка в одному реченні, то позначте в якому саме (I, II, III), якщо помилка у двох реченнях, то позначте відповідь IV, якщо помилок немає – відповідь V).

1.

- I. Стояла ніч, красива, мов Кармен, червоні й чорні мріяла троянди.
- II. Живе життя і силу ще таїть оця гора, зелена і дрімлива.
- III. Цю вправу виконують, лежачи на піску.
- IV. Помилки у двох реченнях.
- V. Помилки немає.

2.

- I. Котились низом ниви, стелилися горбами: повні, свіжі, багаті.
- II. І слово правди і любові в степи і дебрі понесли.
- III. Вибрала собі найкращу сукню, а, надівши її, пішла на вечір.
- IV. Помилки у двох реченнях.
- V. Помилки немає.

3.

- I. Він не зупинявся перед труднощами, а мобілізувавши всю енергію, боровся з ними.
- II. Орфографія, або правопис, потребує найбільшої уваги.
- III. Зачарований прекрасним вечором, він довго блукав понад берегом річки.
- IV. Помилки у двох реченнях.
- V. Помилки немає.

4. Визначте речення, в якому розділові знаки поставлені правильно.

- I. Шевченко, як поет, відомий усьому світові.
- II. Дівчина працює, не покладаючи рук.

- III. Розглядаємо вашу відповідь, як згоду.
- IV. Ой, ти, дівчино, з горіха зерня, чом твоє серденько – колюче терня?
- V. Попрацювавши, можна й відпочити.
5. Прочитайте речення, зверніть увагу на розділові знаки. Який із позначених цифрами розділовий знак вжито неправильно?
Усе: (I) небо, (II) і перемелене на труху сіно, (III) і тривожний крик птиці, (IV) сповіщало, (V) що літо здає ключі сумовитій осені.
6. Який із фразеологізмів випадає зі смислового ряду?
I. Хоч голки збирай.
II. Як піску морського.
III. Аж кишить.
IV. Хоч греблю гати.
V. І свині не їдять.
7. Який із фразеологізмів має значення “відібрати все”?
I. Обвести за ніс.
II. Роздмухувати кадило.
III. Притиснути до стіни.
IV. Оббілувати як білочку.
V. Роздерти серце.
8. Розкрийте значення фразеологізму “Жданики розгубити”.
I. Втратити надію.
II. Загубити гроші.
III. Обіцяти.
IV. Ледарювати.
V. Міцно спати.
9. В якому слові наголос не змінює значення слова?
I. Мабуть.
II. Мокрота.
III. Батьківщина.
IV. Артикул.
V. Брати.
10. Визначте неправильно наголошене слово.
I. Надлішк^іковий.
II. Рóздріб.
III. Дешевизн^а.
IV. Контрактóвий.

V. Біржовий.

11. В якому варіанті неправильно вжито літери г або ґ?

- I. Гулі, галузь.
- II. Гальмо, гатунок.
- III. Огрядний, ганити.
- IV. Помилки у двох варіантах.
- V. Помилки немає.

12. Визначте слово, яке випадає із синонімічного ряду.

- I. Шибеник.
- II. Шарварок.
- III. Паливода.
- IV. Каверзник.
- V. Усі синонімічні.

13. Розкрийте значення виділеного слова в реченні.

Цей предмет зроблено із *криці*.

- I. Дерево.
- II. Платина.
- III. Срібло.
- IV. Сталь.
- V. Хутро.

14. Визначте неправильно побудоване словосполучення.

- I. Поставляти нафту.
- II. Таке припущення вірогідне.
- III. Висувати претензії.
- IV. Помилки у двох варіантах.
- V. Помилки немає.

15. Укажіть речення, в якому немає порушень норм сучасної української мови.

- I. Всім бувшим учням необхідно повернути бібліотечні книги.
- II. Читаючи книжку, на думку спадало несподіване.
- III. Необхідно зняти податки на додану вартість.
- IV. Ми задоволені виступом вісімдесятьох сімох учасників змагання.
- V. Потолок нарешті побілили.